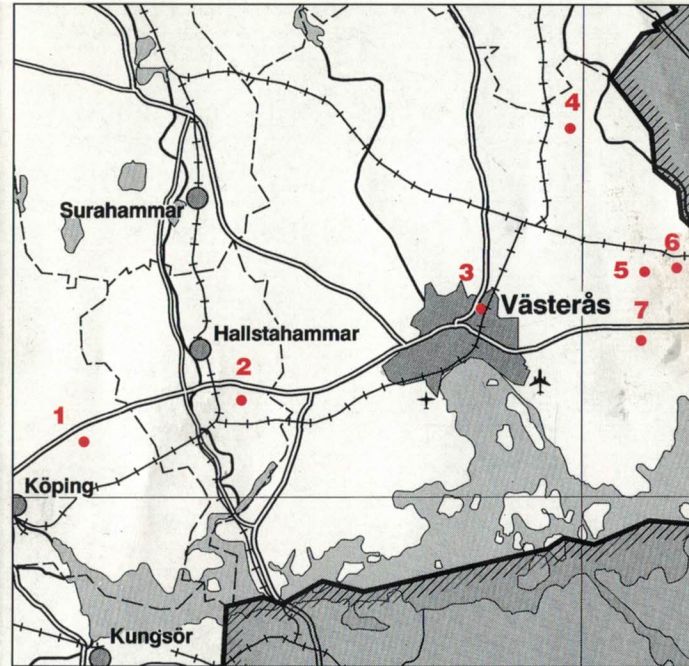

Några lättillgängliga ristningar i länet:

Hällristningar är mycket svåra att se. Ofta krävs en sned belysning för att den grunda ristningen skall framträda. På några utvalda platser i länet har upplysningsskyltar satts upp vid ristningar, vilka även målats i. Tilltagande lavbildning kan ändå innebära att ristningarna är svåra att se.

Följande ristningslokaler har valts ut:

- 1). Den hittills största kända lokalen i länet finns på den södra gården i Häljesta by i Munktorps socken. Där finns bland annat ca 125 skepp, 49 människofigurer, 17 ringfigurer, 6 fotsulor, 7 djurfigurer, 3 rutnät, 50 obestämbara eller fragmentariska figurer samt 239 älvkvarnar. Människofigurer förekommer i rader. Dessutom ingår de i en plöjningsscen och i en fiskescen. Där finns även en bågskytt.
- 2). Invid vägen genom Årby i Svedvi socken finns ett jordfast block i två delar med sammanlagt 14 skepp, 1 fotsula och närmare 100 skålgropar.
- 3). På Gideonsberg i Västerås, i korsningen Emausbäcken-Herrgårdsstigen, finns på hällen mot bäcken 5 skepp och 2 skålgropar.
- 4). På Dräggesta marker i Tortuna socken finns Sveriges största skålgropslokal med mer än 1300 skålgropar. Där finns även några skepp samt fotsulor.
- 5). Ca 40 meter nordväst om bostadshuset på Vallen i Björksta socken finns ett två meter långt skepp med 18 bemanningsstreck inristade i berget.
- 6). Intill kyrkogårdsmuren norr om Björksta kyrka finns en häll med 25 skålgropar, 3 skepp och 1 figur som tolkats som antingen en fibula eller en vagn.
- 7). På hällen intill busshållplatsen på Bjuggsta i Kungsåra socken finns 1 skepp, 9 skålgropar samt 3 ringfigurer med 5-6 koncentriska cirkelar kring en skålgrop i mitten.

Bjuggsta, Kungsåra socken.

HÄLLRISTNINGAR

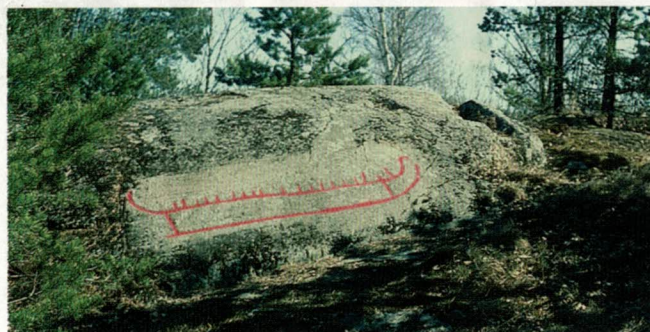

Graphium Västra Åros 2000

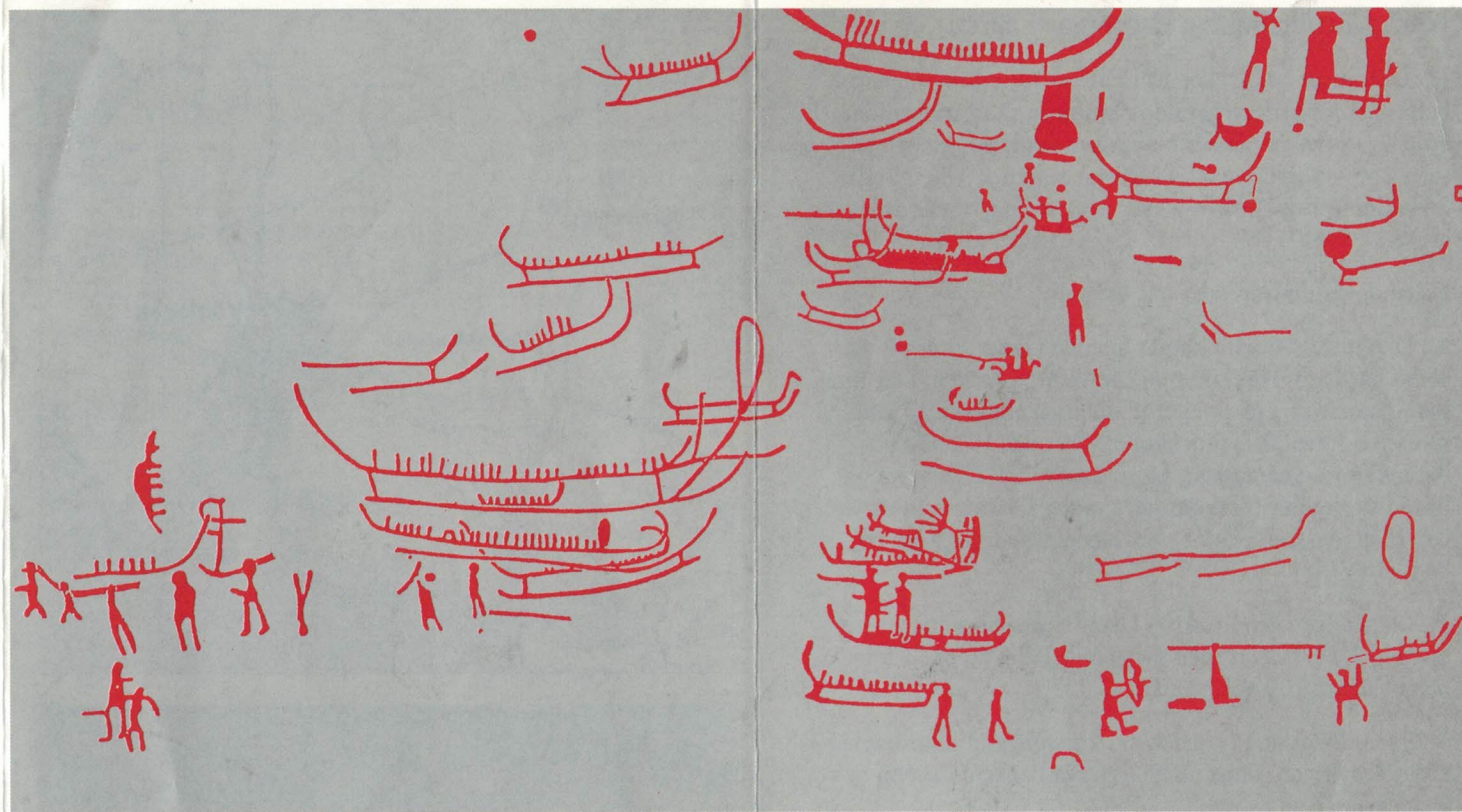
Hällristningar är figurer som huggits, knackats eller slipats in i berghällar eller stenblock. Deras figurvärld är till stor del okänd och tolkningsförslagen är många. Utöver skålgropar eller älvkvarnar, som de kallas i folktron, är skeppsbilder den vanligaste figurtypen. Skeppen har olika storlek och utformning. Djur- och människofigurer kan förekomma ibland i svårtolkade processioner. Vanliga är även symboler av olika slag såsom hjulkors, händer och fotsulor. Det finns även plöjningsscener, vagnar och djur. Hällristningarna återfinns vanligen ca 20 meter över nuvarande havsyta på mindre berghällar som höjer sig över mark som tidigt odlades upp. De dateras i allmänhet till bronsåldern (ca 1800 – 500 f. Kr.).

Skålgroparna har en mycket längre historia och en större spridning över landet. De förekommer mycket ofta tillsammans med hällristningsfigurerna. Vanligen utgörs de av runda, nedknackade och slipade gropar med några centimeters diameter. De kan förekomma flera hundra på en och samma plats och har använts i en för oss okänd kult och trosföreställning. De har i sen tid använts i folktron för bl a botande av sjukdomar och för befrämjande av fruktbarhet.

Den rikaste förekomsten av hällristningar i Sverige finns i Bohuslän. Odlingslandskapen söder och framför allt norr om Mälaren är också rika därpå. Dit hör de södra delarna av Västmanlands län, där ristningslokaler framför allt finns i socknarna Björksta, Tortuna, Köping, Munktorp, Bro-Malma, Badelunda, Kolbäck, Svedvi, Kungsåra och Irsta.

Valla, Björksta socken.

Del av bildvärlden på Häljesta gårds hällar i Munktorps socken.

Så gott som alla hällristningar ligger intill den forntida vattenlinjen. Att skeppet eller båten har spelat en avgörande roll i bronsåldersmänniskornas föreställningsvärld och kultbruk är uppenbart. Hur de samtida båtarna såg ut är inte känt med undantag av ett märkligt fynd; Hjortspringsbåten på Als i Danmark. Den har liksom ett stort antal hällristningsskepp köl och reling utdragna till en ramliknande konstruktion i både för och akter. På Häljestaristningen finns flera skepp med olika utformning. Många av dem har bemanningsstreck. I två av båtarna sitter två figurer i något som kan tolkas som en fiskescen. Några människofigurer ser ut att lyfta båtar.

Märklig, men inte helt unik, är scenen med en plöjande man bakom årder och två dragoxar. Meningen med plöjningsscenen kan möjligen vara ett sätt att framhäva att man äger åkerjord och odlar säd. På en av hällarna finns också rutnätsmönster inknackade som kan tolkas som om de illustrerar odlingslotter. Men då plöjaren här håller en kvist i sin ena hand visar den scenen att den snarare ingår i en fruktbarhetsrit. Den tolkningen understöds av att de bägge figurerna under plöjningsscenen framställs med markerad fallos.